

**NO+VIOLENCIA
MASCLISTA**
DESEMASCAREM-LA!

Guia docent

MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES
Educació secundària obligatòria

3.

Relacions afectives i sexuals saludables

MAPA DEL MATERIAL DEL PROGRAMA DE FORMACIÓ

	PRIMÀRIA	SECUNDÀRIA
1 Aproximació a la coeducació i l'equitat de gènere	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT
	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES
2 Construcció de models alternatius de masculinitat i feminitat	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT
	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES
3 Relacions afectives i sexuals saludables	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT
	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES
4 Tolerància zero a la violència masclista i relacions abusives	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT	ACTIVITATS DIDÀCTIQUES PER A L'ALUMNAT
	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES	MÒDULS DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES

SUMARI

Introducció	3
Índex d'activitats	3
Recursos	3
Objectius	3
Paraules clau i definició	3
Activitat 1: SEXUALITATS	5
Activitat 2: TRENCANT MITES	9
Activitat 3: PLAER I CONSENTIMENT	12
Idees clau	15
Altres recursos	16

Relacions afectives i sexuals saludables

60 minuts

Aquestes activitats didàctiques estan vinculades al *Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat* del Departament d'Educació.

Introducció

L'adolescència és una etapa vital de transició a la fase adulta en què es produeixen molts canvis físics i emocionals. És una etapa intensa en què nois i noies construeixen la seva identitat i estableixen relacions, i també és un moment delicat en què conviuen les experiències de separació i autonomia del nucli familiar amb la necessitat de vinculació afectiva i de cerca de suport en uns referents.

La família també té un paper fonamental en la manera com els fills i filles afronten aquest període d'autoafirmació de la pròpia identitat i d'esclat de la sexualitat, en què inicien les primeres relacions afectives i/o sexuals.

És molt important que nois i noies comptin amb referents accessibles, informats i disposats a recolzar-los en el desenvolupament d'una identitat lliure i conscient, que els ajudin a integrar valors que els facilitin unes relacions afectivosexuals saludables i igualitàries, basades en l'autoestima i el respecte mutu. Un acompanyament positiu per part de la família ajudarà a prevenir que les filles i els fills visquin relacions afectives i sexuals abusives (com a agressors o com víctimes) alhora que promourà experiències plaents i enriquidores que els ajudaran a créixer.

Recursos

[El sexe ignorat](#) Reportatge de Tv3 del programa 30 minuts.

[Adolescents enganxats al porno](#) Tertúlia del programa "Tot es mou" de Tv3.

Video: [El consentiment explicat amb una tassa de té](#)

Objectius

- Sensibilitzar les famílies sobre la importància de l'acompanyament en el desenvolupament afectivosexual dels fills i filles, el coneixement del propi cos, les idees del plaer i el consentiment...
- Evitar les resistències i els tabús entorn la sexualitat per facilitar el suport positiu als fills i filles.
- Afavorir que pares i mares reflexionin críticament en relació als estereotips i patrons masclistes que faciliten les relacions abusives.
- Aportar eines a les famílies per promoure en els fills i filles les relacions saludables i identificar i prevenir les relacions abusives.
- Enfortir el paper de les famílies com a transmissores dels valors d'igualtat, respecte i autoestima, a través del modelatge.

ÍNDEX D'ACTIVITATS

Activitat 1:

Sexualitats

Activitat 2:

Trencant mites

Activitat 3:

Plaer i consentiment

Paraules clau i definició

· **Relacions afectives i sexuals saludables:**

Totes aquelles relacions en què una persona comparteix amb una altra experiències afectivosexuals a la vegada que es realitza com a persona i construeix una experiència conjunta satisfactòria.

- **Plaer:** Sensacions agradables que podem sentir i fer sentir a altres persones o que donen benestar. Hi ha molts tipus de plaer: menjar, dormir, prendre el sol, etc. Per a cada persona són diferents i això passa amb la sexualitat: els nostres plaers poden arribar a ser molt diferents.
- **Consentiment:** Es produeix quan la persona està d'acord amb un comentari o accepta una proposta. Significa donar permís a alguna cosa.

Activitat 1

Sexualitats

20 minuts

Finalitat

Amb aquesta activitat els i les participants han de poder:

- Integrar un concepte ampli i adequat de la sexualitat.
- Destacar la importància de transmetre als fills una educació sexual que afavoreixi un desenvolupament lliure i complet.
- Diferenciar els conceptes: identitat sexual i orientació sexual.

Descripció i desenvolupament

En primer lloc, es passarà un fragment del vídeo [El sexe ignorat](#) (del minut 37:40 al 38:59), sobre el model danès d'educació sexual. Posteriorment es demanarà que facin la lectura de la definició de sexualitat segons l'OMS. Finalment, hauran de respondre les preguntes formulades.

Un cop hagin contestat les preguntes, es proposa fer un debat sobre els temes treballats.

Rol com a docent

- Facilitar les intervencions de les persones que vulguin participar.
- Afavorir un clima respectuós, de diàleg i escolta activa.
- Gestionar el temps de cada fase de l'activitat.
- Ajudar que les famílies reflexionin i puguin parlar sobre els temes referents a la sexualitat en l'educació dels fills i filles.

Activitat 1

Sexualitats

20 minuts

1.1 Mireu el vídeo [El sexe ignorat](#) (minut 37:40 fins al 38:59) i llegiu la definició de sexualitat.

L'**Organització Mundial de la Salut** (OMS) defineix la **sexualitat** com "un aspecte central de l'ésser humà al llarg de la seva vida i engloba el sexe, la identitat de gènere i els rols, l'orientació sexual, l'erotisme, el plaer, la intimitat i la reproducció.

La **sexualitat** es viu i s'expressa en pensaments, fantasies, desitjos, creences, actituds, valors, conductes, pràctiques, rols i relacions. Tot i que la sexualitat pot incloure totes aquestes dimensions, no totes elles s'experimenten o s'expressen sempre. La sexualitat està influenciada per la interacció de factors biològics, psicològics, socials, econòmics, polítics, ètics, legals, històrics, religiosos i espirituals."

1.2 Responen les preguntes següents:

• Perquè creieu que és important parlar de sexualitat dins l'àmbit familiar? Quins beneficis us aporta a vosaltres i als vostres fills i filles?

- És important perquè totes les persones som éssers sexuals i afectius, és un tema molt vinculat a la salut i el benestar. Hem de poder parlar amb els fills amb naturalitat.
- A l'adolescència hi ha un esclat en la vivència i expressió dels afectes i la sexualitat. Aquesta efervescència pot ser viscuda com una mena de "crisi" pel fills i les filles. Cal que pares i mares ens comuniquem amb fluïdesa i estiguem disponibles per parlar-ne i recolzar-los.
- La informació sobre la sexualitat que els adolescents coneixen a través de canals externs és sovint incoherent, incompleta i fins i tot errònia i perillosa. Parlar-ne serveix per orientar, çdesfer malentesos, informar correctament i evitar que facin ús de fonts d'informació inadequades.
- Existeixen molts tabús a la societat entorn la sexualitat, és important superar-los i tractar amb naturalitat aquest aspecte.
- Parlar de sexualitat a casa millora el vincle familiar i la comunicació, fomenta la seguretat i confiança dels adolescents, prevé conductes de risc, els permet créixer amb una millor autoestima i els dota de recursos personals que afavoreixen unes relacions afectivosexuals saludables i plaents.

- Socialment, s'ha divulgat i es tracta de la mateixa manera el coneixement de la sexualitat femenina i masculina?

La sexualitat femenina ha estat relegada a un segon pla pel masclisme imperant a la societat. Durant moltes generacions s'han cosificat i sexualitzat els cossos de les dones, posant-los al servei del plaer de l'home. El coneixement de la sexualitat de les dones ha estat i encara està poc acceptat socialment. És important que defenseu el dret a la sexualitat de les vostres filles, la seva informació i el contacte amb si mateixes.

- Creieu que és important conèixer el nostre cos per tenir relacions saludables?

És fonamental conèixer el propi cos per tenir unes relacions afectives i sexuals saludables, és el camí per aprendre a estimar-nos, respectar la parella i gaudir d'uniques relacions igualitàries i plaents. Des de la família hem de superar els propis tabús en favor del benestar de les filles i els fills.

- Podríeu definir quina és la diferència entre sexe, identitat de gènere i orientació sexual? Quins tipus en coneixeu?

El **sexe** és el conjunt de característiques físiques, biològiques i anatòmiques de les persones que neixen com a homes i dones.

La **identitat sexual** fa referència a **qui sentim que som** i l'**orientació sexual** al·ludeix a **qui ens atrau** sexualment.

Identitats de gènere:

Agènere: persona que no se sent identificada amb cap gènere (no en té).

Andrògin: persona que té els caràcters sexuals d'un sexe però aparenta ser-ho del contrari per la seva aparença física.

Bigènere: persona que se sent identificada amb els dos sexes binaris.

Cisgènere: persona la qual sent que el seu sexe biològic és acord amb el seu sexe mental.

Hermafroditisme: terme biològic i zoològic per als organismes que presenten els òrgans sexuals dels dos sexes.

Intersexualitat: persona que presenta caràcters sexuals dels dos sexes.

Transsexual: persona la qual no se sent identificada amb el seu sexe biològic i que pot realitzar un procés (teràpia hormonal, cirurgies...) per a determinar-se com a membre del gènere al qual realment pertany. Es diu home transsexual a una persona de gènere home que va néixer amb genitals de dona i dona transsexual, a la inversa.

Etc.

Orientacions sexuals:

Asexualitat: manca d'atracció.

Bisexualitat: atracció sexual i/o romàntica per individus del mateix sexe i del sexe oposat (en sistema binari de gèneres home i dona).

Demisexualitat: atracció sexual i/o romàntica per individus amb els quals hi ha un fort vincle emocional.

Heterosexualitat: atracció sexual i/o romàntica per individus del sexe oposat (en el sistema binari de gèneres home i dona).

Homosexualitat: atracció sexual i/o romàntica per individus del mateix sexe (en el sistema binari de gèneres home i dona).

Pansexualitat: atracció sexual i/o romàntica per individus de qualsevol gènere, inclosos també els individus que no entren en el sistema binari de gèneres.

Etc.

Activitat 2

Trencant mites

20 minuts

Finalitat

Amb aquesta activitat els i les participants han de poder:

- Identificar els mites entorn les relacions afectives i sexuals i el seu impacte en l'adolescència.
- Comprendre el model de relacions masculistes que promouen els mites.
- Assolir eines per educar els fills i les filles lliures dels estereotips i models de relació no igualitàries que afavoreixen els mites.

Descripció i desenvolupament

En primer lloc, es llegirà les afirmacions de l'activitat Trencant mites perquè responguin si creuen que són certes o falses. A continuació, donaran resposta a dues preguntes més en relació als mites sobre les relacions afectives.

Per últim, es demanarà als membres participants que posin en comú les respostes i s'establirà un debat.

Rol com a docent

- Facilitar les intervencions de les persones que vulguin participar.
- Afavorir un clima respectuós, de diàleg i escolta activa.
- Gestionar el temps de cada fase de l'activitat.
- Afavorir que les famílies puguin reconèixer els mites i debatre sobre el seu origen i implicacions.

Activitat 2

trencant mites

20 minuts

2. Coneixeu alguns mites o creences sobre les relacions afectives i sexuals a l'adolescència? Llegiu les frases i marqueu si creieu que són vertaderes o falses.

1. Si no sento gelosia en la meua relació de parella, és que no l'estimo de veritat.	V ☐	F ☐
2. Si m'estima sabrà per quèestic enfadat/da sense necessitat de preguntar-m'ho.	V ☐	F ☐
3. L'amor no és igual a patiment, hi ha altres maneres d'estimar.	V ☐	F ☐
4. L'amor tot ho pot, si ens estimem de veritat res no pot sortir malament.	V ☐	F ☐
5. No tot és perdonable i justificable en nom de l'amor.	V ☐	F ☐
6. Si el nostre amor és vertader, el sexe entre nosaltres serà sempre meravellós. Jo seré l'amant millor que hagi tingut mai.	V ☐	F ☐
7. Sentir enamorament no implica que la teva parella tingui dret a controlar amb qui parles, què fas i on ets en tot moment, ni a revisar-te els missatges del mòbil.	V ☐	F ☐
8. Si ens estimem, hem de fer-ho tot conjuntament, pensar i gaudir de les mateixes coses, compartir-ho tot.	V ☐	F ☐

Respostes:

1. Falsa
2. Falsa
3. Vertadera
4. Falsa
5. Vertadera
6. Falsa
7. Vertadera
8. Falsa

2.1 Com podem ajudar els nostres fills i filles a no caure en aquests falsos mites?

Aquests mites estan molt presents en la formes de relació afectives i sexuals que estableixen els i les adolescents. Són creences falses que faciliten les relacions desiguals i abusives i perpetuen els rols discriminatoris de domini dels nois i submissió de les noies. Es discrimina les dones, es promouen relacions d'abús i control i justifiquen la violència envers elles.

Per trencar aquests mites i creences és important adoptar una actitud crítica i reflexiva sobre les maneres com es manifesten i el sistema que les perpetua. Cal ser-ne conscients i identificar-les. Moltes vegades, de forma subtil o no, ens arriben a través de la música, les pel·lícules, les sèries... Podem anar a l'arrel d'aquestes creences que legitimen les relacions desiguals i justifiquen el control i el domini de l'home i deconstruir-les, posant en valor altres principis més beneficiosos, vinculats a la igualtat i al respecte.

2.2 Quins aspectes considereu importants de transmetre als vostres fills i filles respecte a les relacions afectives i sexuals? Què és el que més us preocupa?

És important transmetre als fills i filles confiança i seguretat per parlar sobre les relacions afectives i sexuals, fer un modelatge de relacions positives, animar-los a desenvolupar una actitud crítica envers els missatges socials que promouen els mites i ajudar-los a integrar la idea que les relacions saludables són aquelles en què:

- Les persones es relacionen en igualtat, lliures d'estereotips sexistes.
- Les persones es respecten i reconeixen la seva individualitat. Comprenen que no han de pensar igual ni fer les mateixes coses.
- Les persones s'accepten com són, sense intentar imposar-se ni canviar-se l'una a l'altra.
- Les persones entenen que l'altra persona té una vida pròpia a part de la parella i que la relació no ho és tot. Poden tenir altres interessos.
- Les persones recolzen els projectes i somnis de la parella.
- Les persones són conscients que les relacions es poden acabar i poden continuar i tornar a gaudir de la vida i d'altres relacions.
- Les persones s'estimen i es valoren, i no depenen de l'aprovació de la parella per estimar-se a elles mateixes.

Com a famílies, algunes de les coses que podeu fer, són:

- Acceptar que els fills i les filles són éssers sexuals, amb identitat i desitjos propis.
- Educar-los lliures d'estereotips sexistes que faciliten les posicions de domini i submissió presents en les relacions no igualitàries i abusives.
- Facilitar la confiança i la comunicació natural sobre les relacions afectives i sexuals en les vostres converses. Superar els tabús que heu rebut!
- Incorporar el tema de la sexualitat a les vostres pautes educatives.
- Aprendre a identificar els senyals d'alarma que indiquen que el vostre fill o filla manté una relació no saludable i està patint o exercint abusos.
- No tenir por de buscar informació i compatir amb altres famílies les vostres inquietuds, buscar suport professional si el necessiteu.
- Observar i revisar els models de relació que transmeteu als fills i filles a través de les vostres pròpies relacions. Aquest aprenentatge és gairebé dels més importants!
- Prendre i fomentar en els fills i les filles una actitud crítica i receptiva als missatges que socialment faciliten les relacions afectives i sexuals saludables.

Activitat 3

Plaer i consentiment

20 minuts

Finalitat

Amb aquesta activitat les famílies han de poder:

- Incorporar la idea que totes les persones som éssers sexuals.
- Reflexionar sobre l'impacte i els prejudicis de la pornografia en el desenvolupament afectivosexual dels fills i filles.
- Entendre el plaer com un dret que s'ha de defensar i afegir a l'educació sexual dels fills i filles.
- Integar el tema del consentiment per unes relacions afectivosexuals saludables i la prevenció de la violència masclista.

Descripció i desenvolupament

En primer lloc projecteu el fragment del vídeo [Adolescents enganxats al porno](#). Un cop finalitzat, demaneu que, per grups, escriguin les idees més rellevants del que han vist. Després, presenteu el vídeo del consentiment explicat amb el simbolisme d'una tassa de te, i un cop feta la visualització, demaneu que escriguin els missatges que considerin més importants.

Un cop fets els apartats previs, penseu en comú quins aspectes fonamentals hem de transmetre els pares i mares.

Rol com a docent

- Facilitar les intervencions de les persones que vulguin participar.
- Afavorir un clima respectuós, de diàleg i escolta activa.
- Gestionar el temps de cada fase de l'activitat.
- Potenciar que les famílies parlin sobre la temàtica i s'esforcin per superar els tabús associats.

Activitat 3

Plaer i consentiment

20 minuts

3. A continuació veureu una part del programa "Tot es mou" de TV3, una tertúlia sota el títol [Adolescents enganxats al porno](#) (fins 10:25'). Poseu-vos en grups de quatre o cinc persones i comenteu el que heu vist, quines coses us han cridat l'atenció, què en penseu, etc. Després, anoteu quatre idees que considereu importants.

- És important reflexionar sobre l'accés a Internet i l'ús que els infants i adolescents fan de les noves tecnologies. L'educació digital és fonamental i cal incorporar-la a les famílies.
- Hem de comunicar-nos amb els fills i filles de manera oberta, dotar-los d'eines per construir relacions afectives i sexuals saludables i deixar clar que la pornografia transmet una imatge irreal.
- Els nens i les nenes comencen a veure continguts pornogràfics a edats molt primerenques. Aquests continguts els transmeten una imatge irreal de les relacions afectives i sexuals, que els infants no identifiquem com a material de ficció i intenten reproduir.
- Els nens i nenes identifiquen que la pornografia difon i justifica una imatge molt masclista i violenta de les relacions sexuals que promou rols intolerables de domini dels homes i submissió de les dones.
- És necessari que els progenitors detectin si els seus fills estant consumint pornografia, i que sàpiguen evitar que aquest consum es cronifiqui i afecti a la seva salut i desenvolupament integral.

3.1 Ara mireu aquest vídeo: [El consentiment explicat amb una tassa de té \(2'53"\)](#). Escriviu tots els missatges que transmet i que considereu important que els vostres fills i filles sàpiguen, i compartiu amb la resta les vostres anotacions.

- El consentiment és imprescindible en les relacions afectives i sexuals: "sí" vol dir "sí" i "no" vol dir "no".
- Les persones tenim dret al propi cos, a decidir el que volem o no en cada moment.
- És important ser conscients i saber com expressar el que volem, així com respectar la resposta que la parella ens dona a la nostra proposta.
- No tenim el dret a forçar a ningú a fer allò que no vol, tot i que ho hagi fet en un altre moment, fins i tot moltes vegades. Tenim el dret a canviar d'opinió!
- Ens hem d'assegurar que la persona amb qui estem ens entén i té la facultat de decidir sobre la proposta que li fem.
- En les nostres relacions és important comunicar-nos, poder expressar, saber entendre i acceptar el que ens transmeten sense enfadar-nos ni frustrar-nos.
- No sempre podem fer allò que ens ve de gust, i no passa res.

3.2 Quines coses considereu importants sobre el plaer i el consentiment, que no sabíeu quan éreu adolescents i penseu que poden ser útils als vostres fills i filles?

Pot ser que a la vostra adolescència hàgiu rebut una educació més tradicional o, per contra, una educació més oberta a parlar-ne i fer un aprenentatge ampli de la sexualitat. Sigui com sigui, és important que introduïu els següents elements en les converses i l'educació dels fills i filles:

- El plaer és un dret que tenim totes les persones, el podem gaudir soles o acompanyades. El plaer, a més, requereix d'un aprenentatge.
- És important conèixer el propi cos i el de l'amant, cal una actitud de curiositat, exploració i respecte.
- Hem d'aprendre a tenir cura de nosaltres i de la parella. Les relacions sexuals han de ser segures, conscients i plaents.
- En les relacions afectives i sexuals, el consentiment és fonamental. Abans de qualsevol contacte sexual és imprescindible que quedi clar que ambdues parts volen fer el mateix i de la mateixa manera.
- Actualment, hi ha molts recursos i fonts d'informació, però cal seleccionar-los adequadament perquè també hi ha molta informació errònia!
- Si no en sabem, tenim dubtes o no disposem d'informació clara, hem de demanar ajuda!

Idees clau

És imprescindible introduir la sexualitat en l'educació de les filles i fills per prevenir relacions abusives i promoure relacions, compartides o individuals, plaents i saludables.

A l'adolescència comencen les relacions afectives i sexuals i la informació que reben els fills i filles prové, sobretot, del grup d'amistats i l'entorn, Internet i les xarxes socials. És important la comunicació i la confiança en el nucli familiar perquè puguin compartir els seus neguits i inquietuds.

Cal reconèixer la diversitat d'identitats i orientacions sexuals i acompanyar els fills i filles en els seus processos de definició personal, tot i que no siguin majoritaris o "normatius".

La família és el primer referent de models de relació. És important observar els nostres propis models de relació, ajudar i oferir eines perquè els fills i filles puguin construir relacions saludables i igualitàries.

·Tot i que pugui resultar difícil inicialment, cal parlar amb els fills i filles sobre la identitat sexual, l'orientació sexual, i la diversitat afectivosexual. Fer-ho obertament i amb naturalitat millora la seva autoestima i seguretat, a més d'enfortir el vincle familiar.

La informació entorn la sexualitat ha estat tradicionalment incompleta i en molts casos errònia. Cal oferir una visió més ampla i vèncer els tabús en la nostra tasca educativa.

Transmetre als fills i filles els conceptes de plaer i consentiment, juntament amb altres valors, és molt important. Formen part dels seus drets i contribuiran al seu benestar, basat en el respecte mutu i l'autoconsciència i la cura personal.

Cal identificar els prejudicis propis que sovint tenim i ens passen desapercibuts, així ajudarem que els fills i filles no reproduïxin actituds fonamentades en aquestes estructures discriminatòries.

Altres recursos

- [Afectivitat i sexualitat. Són educables?](#)

Quadern editat per la Fundació Víctor Grífols i Lucas, on hi ha un apartat específic sobre el rol de la família en l'educació afectiva i sexual dels fills i les filles.

- [Parlem de sexe a casa](#)

Guia publicada per l'editorial EUMO, orientada a famílies en favor d'una bona educació sexual i afectiva i amb recomanacions sobre com educar els fills i les filles en aquest aspecte des de la infantesa fins a l'arribada a l'adolescència.

- [Educar per una sexualitat responsable](#)

Programa de Família i escola que parla de la importància d'educar la sexualitat trencant tabús i promovent l'autoestima, l'autoconeixement, i el respecte propi i aliè.

- [Oh my goig](#)

Recurs audiovisual que es pot veure amb els fills i filles o per assolir eines educatives per parlar-ne amb ells i elles, pensat per informar, sensibilitzar i responsabilitzar els i les adolescents sobre la sexualitat.

